

Veileder til forskrift om plantehelse § 5 vedlegg 4B nr. 4

Slik oppfyller dere kravene til produksjon og omsetning av planter og formeringsmateriale av visse arter av *Prunus* L. (prunus)

I noen kulturer er risikoen for introduksjon og spredning av karanteneskadegjørere vurdert som spesielt stor. For disse kulturrene er det i [forskrift om plantehelse § 5 vedlegg 4B](#) listet en rekke særskilte krav, som dere i tillegg til de generelle kravene i forskriften, må oppfylle før dere kan omsette varene.

Dette er en regelverksveileder som gir en nærmere beskrivelse av de særskilte kravene som gjelder for planter og formeringsmateriale (unntatt frø) av arter innen slekta *Prunus* som er mottakelige for sharkavirus.

Denne veilederen må leses sammen med:

- [Forskrift om plantehelse § 5 vedlegg 4B nr. 4.](#)
Her finner dere de særskilte kravene for produksjon og omsetning av *Prunus*.
- *Veileder til forskrift om plantehelse § 5 vedlegg 4B – Generelle krav.*
Denne veilederen gjelder for **alle** virksomheter som produserer og omsetter kulturer som er nevnt i vedlegg 4B.
- *Veileder til forskrift om plantehelse § 5 vedlegg 4B nr. 13.*
Denne veilederen gjelder for dere som omsetter plantemateriale som har vært dyrket i eller direkte på frilandsjord.

På temasiden «[Veiledere for særskilte krav til plantehelse ved produksjon og omsetning av planter](#)» finner dere en oversikt over alle regelverksveiledere som gjelder for de kulturer som er omfattet av § 5 vedlegg 4B i forskrift om plantehelse.

Hvem gjelder denne veilederen for?

Veilederen gjelder for virksomheter som produserer og omsetter plantemateriale av visse arter innen slekta *Prunus* L., for eksempel: grunnstamme, podekvist, okulasjonsøye, pisk, tre eller busk, *in vitro* planter eller annet formeringsmateriale.

Bestemmelsene for prunus gjelder for alle arter som er mottagelig for sharkavirus (*Plum pox potyvirus*). I vedlegget er det listet opp 27 arter, bl.a. plomme, aprikos og fersken som betegnes som de mest mottagelige artene. Se mer om sharkavirus og mottagelige sorter i [plantevernleksikonet.no](#)

Se forskrift om plantehelse, vedlegg 4B nr. 4, for å se hele listen over arter som er oppført.

Hva har dere ansvar for?

Før dere kan omsette planter og formeringsmateriale av *Prunus* L, må dere kunne framlegge dokumentasjon på at plantematerialet tilfredsstillende kravene i forskrift om plantehelse § 5 vedlegg 4B nr. 4.

Kravene gjelder for hele produksjonsstedet, for morplanter og for plantematerialet som dere skal omsette og omhandler blant annet

- hvordan morplanter blir produsert og testet for [Plum pox potyvirus](#) (sharkavirus)
- kontroll m.m. for
 - *Plum pox potyvirus* (sharkavirus)
 - Andre virus eller viruslignede patogener, se eksempler i plantevernleksikonet.no

Dere finner faktainformasjon om de aktuelle skadegjørerne ved å følge lenkene over. For annet relevant stoff, se [Vanlig planteproduksjon](#) på Mattilsynets nettsider.

Hvis formeringsmateriale kjøpes inn til virksomheten for videre produksjon av plantemateriale, må dere sikre at også dette er produsert iht. kravene i regelverket.

Slik kan dere oppfylle og dokumentere kravene

Krav knyttet til sharkavirus

Her nevner forskriften to alternativer.

- a. Området skal være fritt for sharkavirus
- b. Morplanter skal testes og produksjonsstedet m.m. skal være fri for sharkavirus

Merk at alternativ a. ikke er et reelt alternativ i Norge, se nedenfor.

Området skal være fritt for sharkavirus

I Norge fins det ingen områder som er «anerkjent å være fri for» sharkavirus. Derfor er ikke a. et reelt alternativ.

Morplanten skal være fri for sharkavirus

Hvis dere produserer formeringsmateriale (grunnstamme, podekvist, okulasjonsøye m.m.) til egen produksjon eller direkte til omsetning skal dette komme fra morplanter som er testet og funnet fri for sharkavirus. Dette skal være gjort i løpet av en av de tre siste avsluttede vekstsesongene før varene skal omsettes. I tillegg har dere ansvar for at

- mortreet blir dyrket på en forsvarlig måte («vedlikeholdt under forhold som hindrer infeksjon»)
- podekvist, okulasjonsøye, grunnstamme etc. er tatt fra et mortre eller fra avkom fra mortre som er testet og dyrket forsvarlig («stamme i direkte linje fra»)

Dersom dere **kjøper** pisk, podekvist eller grunnstamme m.m. må dere sørge for å få med dokumentasjon på at mormaterialet er tilfredsstillende produsert og testet. Dette gjelder også hvis materialet blir importert. Plantesunnhetssertifikatet må tas vare på som dokumentasjon. I tillegg bør dere forsikre dere om at utenlandske aktører er kjent med kravene til mormaterialet og at de er oppfylt før eksport.

Med at mortreet skal dyrkes på en forsvarlig måte «under forhold som er egnet til å hindre infeksjon» menes at mortreet har vært dyrket slik at det ikke har kunnet bli infisert med

sharkavirus. Mattilsynet anser f.eks. følgende to alternativer som tilstrekkelige for å hindre infeksjon:

Alt 1: Står morplanter i veksthus eller netthus, skal huset være insektstett for å hindre innflyging av vektorer.

Alt 2: Står morplanter på friland må virksomheten ha rutine for å kontrollere og bekjempe vektorer, for eksempel ved limfelleobservasjoner og sprøyting mot stikkende/sugende insekter.

Dere kan ta ut prøver for testing slik:

Mattilsynet vurderer, etter anbefaling fra NIBIO, følgende opplegg for prøveuttak som egnet (ved bruk av andre metoder, se *Veileder til forskrift om plantehelse § 5 vedlegg 4B – Generelle krav*):

Prøvemateriale og prøvetetthet: Alle mortrær skal prøvetas. Det tas minimum fem blad fra hvert mortre som danner én prøve. Ses det blad med symptom, skal disse inngå i prøven.

Tidspunkt for prøveuttak: Det er variasjon mellom sorter hvor sterke symptomer de utvikler. Noen sorter kan vise tydelige bladsymptomer, men ingen fruktsymptomer. Hos andre sorter er det omvendt. Bladsymptomene viser seg etter avblomstring, og er mest tydelige i juli-august. Prøveuttak bør derfor gjøres i denne perioden.

Hyppighet: Minimum hvert tredje år.

Innsending av prøver: Før dere sender inn prøver, må dere selv kontakte aktuelt laboratorium og avtale hvordan dere skal merke, emballere og sende prøvene.

Analysemetode: Mattilsynet anser Elisa for en egnet metode for diagnostisering.

Dokumentasjon: Dere som omsetter podekvist, okulasjonsøye, grunnstammer mm skal dokumentere gjennomført prøveuttak i mormaterialet med kart og analyserapport som viser oversikt over felt og planter som er testet og funnet fri for sharkavirus minst én gang i løpet av de siste tre avsluttede vekstsesonger eller vekstperioder. Kravene om vedlikehold og produksjon kan dokumenteres med kart som viser areal med veksthus eller netthus eller sprøyteplan hvis produksjonen foregår på friland.

Dersom dere kjøper pisk, podekvist eller grunnstamme m.m. må dere sørge for å få med dokumentasjon på at mormaterialet er tilfredsstillende produsert og testet, f.eks analyserapport og logg for gjennomførte kontroller. Er materialet importert, skal plantesunnhetssertifikatet legges fram som dokumentasjon.

Alt om bestemmelsene finner dere i forskrift om plantehelse § 5 vedlegg 4B nr. 4. b i).

Planter på produksjonsstedet og i området rundt skal være fri for sharkavirus

Dere har ansvar for at alle planter av *Prunus* i produksjons- og kvistbankfelt, samt frukthage på hele produksjonsstedet (bruksenheten) og i umiddelbar nærhet, er kontrollert minimum én gang pr vekstsesong de tre siste vekstsesongene før omsetning. Dere bør inspisere feltene radvis.

Med umiddelbar nærhet mener Mattilsynet en sone på minimum 50 meter rundt produksjonsstedet.

Dere har også ansvar for å kontrollere naboeiendommer

For å kontrollere sonen rundt produksjonsstedet må eier av virksomhet inngå avtale med eier eller eiere av området rundt om å få kontrollere eller få fjernet trær i denne sonen. Hvis eier av naboeiendom ikke ønsker dialog eller å inngå en slik avtale, kan dere kontakte Mattilsynet.

Dere skal kontrollere at det ikke er symptomer på sharkavirus på trær på eget produksjonssted og i 50-meterssonen på naboeiendommer i området rundt. Dere kan dokumentere dette ved at dere loggfører eller får kvittering fra den som har gjort kontrollen.

Dokumentasjon: Når dere har gjennomført en systematisk kontroll, kan dere dokumentere kontrollen med logg, kvittering e.l. som viser

- hvor kontrollen er gjennomført
- hva som er kontrollert
- hvem som har utført kontrollen
- når kontrollen er gjennomført
- hvilke observasjoner som er gjort under kontrollen

Alt om bestemmelsen finner dere i forskrift om plantehelse § 5 vedlegg 4B nr. 4. b ii).

Planter skal være fri for andre virus

Dere skal kontrollere at det ikke er symptomer på andre virus eller viruslignede patogener på trær på eget produksjonssted. Det bør kontrolleres minimum én gang pr. vekstsesong og feltene bør inspiseres radvis.

Dokumentasjon: Når dere har gjennomført en systematisk kontroll, kan dere dokumentere kontrollen med logg, kvittering e.l. som viser

- hvor kontrollen er gjennomført
- hva som er kontrollert
- hvem som har utført kontrollen
- når kontrollen er gjennomført
- hvilke observasjoner som er gjort under kontrollen og hvordan evt. trær med symptomer er fjernet

Alt om bestemmelsen finner dere i forskrift om plantehelse § 5 vedlegg 4B nr. 4. b iii).